

Yttrande till inriktningsärende 2027–2029

Vård- och omsorgsnämnd

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Nämndspecifik omvärldsanalys	3
Konsekvenser av nämndens ekonomiska ramar i inriktningsärendet	4
Investeringar	5
Plan för samhällsbyggnad och lokalförsörjning	6
Ny modell för kommunövergripande målbedömning och sammanslagning av mål under ekologisk hållbarhet	6
Eventuella förslag till ändrade taxor och avgifter	6

Sammanfattning

Inriktningsärendet beskriver de ekonomiska förutsättningarna för planeringsperioden 2027–2029 och innehåller preliminär ekonomiplan för kommunen och kommunkoncernen, preliminära budgetramar för nämnder och preliminär investeringsplan för kommunkoncernen.

Behovsbilden inom äldreomsorgen och funktionshinderområdet är under förändring. Den demografiska utvecklingen innebär en större andel äldre i befolkningen, samtidigt som volymerna inom nämndens äldreomsorg inte ökar i samma takt. Dock lever fler personer med demenssjukdom och antalet brukare med komplexa och sammansatta behov ökar, exempelvis äldre med kombinationer av psykisk ohälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och ibland missbruk. Inom funktionshinderområdet ses liknande mönster där fler individer har samsjuklighet och social problematik. Dessa förändringar ställer ökade krav på förebyggande insatser och ökad samordning mellan olika aktörer för att hitta individanpassade lösningar som svarar mot behoven.

Den ekonomiska ramen för vård- och omsorgsnämnden föreslås i inriktningsärendet utökas med totalt 55 miljoner kronor, motsvarande 3,6 procent, jämfört med 2026.

Nämnden bedömer att den samlade förstärkningen av ramen för volymer, löneökningar och prisökningar, ger förutsättningar att finansiera verksamheten. Förstärkningen kan också skapa möjlighet till vissa satsningar. Det finns dock ett antal osäkerhetsfaktorer, bland annat volymutveckling och löne- och prisökningar under planeringsperioden.

Nämndspecifik omvärldsanalys

Kommunfullmäktige har beslutat att socialförvaltningen delas i två delar, vilket innebär att äldreomsorg från och med den 1 september 2026 organiseras i en förvaltning och individ- och familjeomsorg samt funktionsstöd i en annan. I inriktningsärendet för 2027 – 2029 yttrar sig vård- och omsorgsnämnden över planeringsförutsättningarna för funktionsstöd och äldreomsorg, i enlighet med nämndens nuvarande ansvar.

Nya lagar och föreskrifter

Huddinges socialtjänst fortsätter under planeringsperioden arbetet med att ställa om till den nya socialtjänstlagen, som innebär ett ökat fokus på lättillgängliga, förebyggande och kunskapsbaserade insatser. Statsbidrag har tilldelats för ändamålet och har inom nämndens ansvarsområden bland annat använts till förstärkning av kompetens och utveckling av arbetssätt vid demenssjukdomar och koordinatorstöd till föräldrar till barn med funktionsnedsättning. Statsbidraget kommer enligt överenskommelse mellan staten och Sveriges kommuner och regioner fortsätta fördelas fram till och med 2028.

Nämnden gör bedömningen att introduktion av nya arbetssätt med ökad digitaliseringsgrad är nödvändiga för att kunna genomföra omställningen samt effektivisera verksamheten. För detta ändamål kan statsbidraget endast användas i begränsad utsträckning, då det främst får användas för personalkostnader.

Riksdagen har beslutat att ansvaret för behandling vid skadligt bruk och beroende ska flyttas från kommunerna till regionerna, i enlighet med samsjuklighetsutredningens förslag, med ikraftträdande 1 januari 2028. Främst påverkas individ- och familjeomsorgen men förändringen har också viss bäring på vård- och omsorgsnämndens område, bland annat genom reformens fokus på samordnade och personcentrerade vård- och stödinsatser för personer med omfattande och långvariga behov.

Behovs- och volymförändringar

Behovsbilden inom äldreomsorgen och funktionshinderområdet är under förändring. Den demografiska utvecklingen innebär en större andel äldre i befolkningen, samtidigt som volymerna inom hemtjänst och äldreboenden inte ökar i samma takt då andelen personer över 80 år med dessa insatser minskar. Dock lever fler personer med demenssjukdom och antalet brukare med komplexa och sammansatta behov ökar, exempelvis äldre med kombinationer av psykisk ohälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och ibland

missbruk. Inom funktionshinderområdet ses liknande mönster där fler individer har samsjuklighet och social problematik. Dessa förändringar ställer ökade krav på förebyggande insatser och ökad samordning mellan olika aktörer för att hitta individanpassade lösningar som svarar mot behoven.

Civil beredskap

Det säkerhetspolitiska läget i Europa och globalt har under de senaste åren förändrats avsevärt, samtidigt som klimatförändringarnas konsekvenser blir allt mer påtagliga. Krig, geopolitiska spänningar och sårbarheter i energi- och försörjningssystem, tillsammans med ökade risker för skyfall, översvämningar och värmeböljor, ställer nya krav på kommunens förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

Från 1 januari 2027 väntas lagen *Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig* träda i kraft, vilket bland annat ställer krav på att kommuner ska kunna upprätthålla viktiga samhällsfunktioner under mycket ansträngda förhållande i minst två veckor med främst egna resurser. Därtill har nya bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen trätt i kraft från 1 januari 2026 för att stärka sjukvårdens beredskap i händelse av kris och krig.

Mot denna bakgrund ser nämnden positivt på inriktningsärendets fleråriga förstärkning av centralt avsatta medel för civil beredskap.

Konsekvenser av nämndens ekonomiska ramar i inriktningsärendet

I den preliminära budgettilldelningen för vård- och omsorgsnämnden utökas ramen för 2027 med totalt 55 miljoner kronor, vilket motsvarar en ökning med 3,6 procent. Detta inkluderar medel för volymökningar, löneökningar, utökat anhörigstöd samt ökade hyreskostnader inom särskilt boende. Samtidigt minskas ramen till följd av sänkt personalomkostnadspåslag. För 2026 tillfördes nämnden tillfälliga medel för att införa digitala videomöten. Dessa medel upphör 2027. I den föreslagna ramen ingår även att 2,5 miljoner kronor avseende kostnader för bostadsrätter flyttas från nämnden till kommunstyrelsen.

I volymuppräknningen för äldreomsorgen har kommunen tagit ställning till Sveriges kommuner och regioners två alternativa volymscenarier: uppskjutna behov och komprimerade behov.¹ Kommunen har nu valt att tillämpa scenariot för komprimerade behov, där andelen personer med äldreomsorg antas minska mer än vad som kan förklaras av att behoven skjuts fram till följd av ökad medellivslängd. Nämnden delar bedömningen att det är rimligt att tillämpa detta scenario, då det också ligger mer i linje med volymutvecklingen historiskt. Det innebär att nämndens ram föreslås utökas med 21 miljoner kronor för volymer inom äldreomsorgen.

För funktionsstöd har kommunen tidigare konstaterat att totalbefolkningens utveckling inte är en träffsäker parameter för volymuppräkning. Detta eftersom befolkningsutvecklingen varit svag, samtidigt som antalet brukare har ökat kraftigt under flera år. Av inriktningsärendet framgår att volymutvecklingen därför bör bedömas kvalitativt inför respektive år. För 2027 föreslås att volymerna inom funktionsstöd räknas upp med den genomsnittliga utvecklingen för kommunerna i Stockholms län under det senaste året, vilket motsvarar en tilldelning med 15 miljoner kronor.

Sammantaget innebär detta att nämndens ram utökas med nästan 36 miljoner kronor för volymer. Tilldelningen ger nämnden förutsättningar att möta kommande volymökningar och bidrar samtidigt till ett stärkt ekonomiskt handlingsutrymme i den samlade planeringen.

För löneökningar föreslås nämnden tilldelas 16 miljoner kronor för egen verksamhet och 3 miljoner kronor för uppräkning av ersättningar inom verksamhet enligt lag om valfrihetssystem (LOV). Utöver detta föreslås 4

¹ Uppskjutna behov innebär att behovet av äldreomsorg skjuts fram i takt med ökad medellivslängd. Komprimerade behov innebär att andelen personer med äldreomsorg antas minska mer än vad som kan förklaras av enbart uppskjutna behov.

miljoner kronor tillföras avseende ökade hyreskostnader inom särskilt boende.

Nämnden ser tilldelningen för löne- och prisökningar som ett välkommet tillskott. Samtidigt ser nämnden att det under planeringsperioden finns vissa osäkerhetsfaktorer som kan inverka på kostnadsutvecklingen. Det gäller bland annat den kommande lönerörelsen och hur stor den faktiska löneökningen blir under planeringsperioden. Kommunens steg mot att fler verksamheter upphandlas enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) innebär också en risk eftersom en större del av kostnadsmassan omfattas av ramavtal med indexreglerade prisjusteringar. Detta gör att kostnadsutvecklingen inte enbart påverkas av löneökningar, utan även av avtalade prisjusteringar inom upphandlad verksamhet.

Kostnadsutvecklingen inom hemtjänsten påverkas av tidpunkten för införande av den nya ersättningsmodellen, då kommunen övergår från utförande enligt LOV till en modell baserad på LOU. Då tilldelningsbeslutet om utförare inom hemtjänsten överprövats påverkas tidplanen för upphandling och avtalstecknande. Detta kan komma att förskjuta införandet av den nya modellen, vilket innebär att de förväntade ekonomiska effekterna kan komma att realiseras senare än planerat.

Även upphandlingen av nytt verksamhetssystem innebär en viss osäkerhet för planeringsperioden. Vilka kostnader som uppstår i samband med omställningen påverkas bland annat av vilken leverantör som tilldelas avtalet.

Trots att det finns osäkerhetsfaktorer bedömer nämnden att den samlade förstärkningen av ramen för volymer, löneökningar och prisökningar ger förutsättningar att finansiera verksamheten. Förstärkningen kan också skapa möjlighet till vissa satsningar.

Även med dessa förutsättningar behöver nämnden fortsatt följa kostnadsutvecklingen och arbeta för att verksamheten bedrivs på ett långsiktigt hållbart och effektivt sätt. Det innebär att nämnden även fortsättningsvis behöver följa det pågående åtgärdsarbetet och vid behov pröva strukturella åtgärder i takt med att behoven och kostnaderna utvecklas.

Under 2026 tilldelades nämnden 1,2 miljoner kronor för att utveckla och utöka anhörigstödet. I inriktningsärendet för 2027 föreslås ytterligare 1,2 miljoner kronor avsättas för ändamålet, vilket innebär att nämnden totalt disponerar 2,4 miljoner kronor för anhörigstöd. Nämnden bedömer att medlen ger förutsättningar att uppfylla de utökade lagkraven avseende anhörigstöd. Satsningen syftar till att stärka stödet till anhöriga genom avlastande insatser, stöd i vardagen och förebyggande arbete mot ohälsa.

Under 2023 och 2024 ökade pensionskostnaderna, vilket nämnden fullt ut kompenserades för. Till följd av den lägre inflationstakten har ramen därefter justerats ned för 2025 och 2026. För 2027 föreslås ytterligare en minskning med knappt 1,6 miljoner kronor för att motsvara de faktiska pensionskostnaderna. Justeringen bedöms inte påverka nämndens ekonomiska förutsättningar, eftersom kostnaderna minskar i motsvarande omfattning.

I inriktningsärendet föreslås att 2,5 mnkr överförs från nämndens budgetram till kommunstyrelsen för att finansiera kostnader för bostadsrätter som hyrs ut till brukare inom funktionsstöd. Syftet med omfördelningen är att säkerställa att respektive förvaltning kompenseras utifrån de faktiska kostnaderna för bostadsrätterna.

Investeringar

I de preliminära ramarna uppgår nämndens investeringsbudget till 4,4 miljoner kronor per år. Detta är i linje med de förväntade behoven inom verksamheten, bland annat förnyelse av inventarier i takt med att funktionaliteten på befintliga inventarier avtar. Därutöver finns behov kopplat till att ett nytt LSS-boende förväntas bli klart under 2028. I bedömningen har även hänsyn tagits till att oförutsedda investeringar kan uppkomma under åren.

Plan för samhällsbyggnad och lokalförsörjning

I planen för samhällsbyggnad och lokalförsörjning anges att behoven bedöms öka avseende vård- och omsorgsboenden, daglig verksamhet, hemtjänstlokaler samt stöd- och särskilda boenden utifrån bland annat en fortsatt ökande befolkning. I planen anges också att det ställer krav på långsiktig kapacitetsplanering och strategisk utveckling av kommunens lokalbestånd, samtidigt som behovet av tekniska uppgraderingar och anpassningar i det befintliga beståndet dominerar på kort sikt. Vård- och omsorgsnämnden delar den bedömningen. Dessutom finns ett betydande upprustnings- och ersättningsbehov i kommunens befintliga fastighetsbestånd, vilket också gäller vård- och omsorgsnämndens lokaler och boenden.

Planen redogör för innehållet i detaljplaner som inkluderar nya boenden enligt LSS samt ett nytt vård- och omsorgsboende vilket ligger i linje med nämndens behovsanalys.

För att hantera utmaningarna med lokalförsörjningen ska tre principer vara vägledande. Dessa innebär bland annat långsiktigt hållbara, tillgängliga och ändamålsenliga lokaler med god teknisk standard ska säkerställas. Utveckling av befintligt lokalbestånd ska ske framför nybyggnation och nya investeringar ska utgå från identifierade behov, efterfrågan och nyttjandegrad. Även detta ställer sig vård- och omsorgsnämnden bakom och ser positivt på.

Ny modell för kommunövergripande målbedömning och sammanslagning av mål under ekologisk hållbarhet

I inriktningsärendet föreslås att de tre målen under målområdet ekologisk hållbarhet från och med mål och budget 2027–2029 blir två kommunövergripande mål. Förändringen handlar om en anpassning till det nya miljöprogrammet men förväntas också ge bättre förutsättningar för nämnder och bolag att bidra till fler temaområden i miljöprogrammet än vad som ges av strukturen idag. I inriktningsärendet föreslås också att de kommunövergripande målen inom målområdena social och ekologisk hållbarhet ska följas upp med stöd av nämnder och helägda bolags indikatorer. Det ekonomiska målet föreslås även fortsättningsvis följas upp genom de finansiella målen.

Vård- och omsorgsnämnden bedömer att den nya modellen för målbedömning på kommunövergripande nivå gör att tolkningsutrymmet under respektive mål minskar och därmed gör bedömningen lättare att förstå för en utomstående.

När det gäller sammanslagningen av målen under ekologisk hållbarhet bedömer nämnden att förslaget ger bättre förutsättningar att bidra till fler av temaområdena i kommunens miljöprogram. I nuläget förhåller sig nämnden enbart till minskad klimatpåverkan, men med ett breddat innehåll under målet finns bättre möjligheter för genomförande och uppföljning av åtgärder kopplade även till cirkulär ekonomi samt gifter i miljön.

Eventuella förslag till ändrade taxor och avgifter

Taxor inom hemtjänsten

Kommunfullmäktiges beslut att upphandla hemtjänst enligt LOU samt införa en ny ersättningsmodell medför behov av att revidera taxorna inom hemtjänsten. Ett arbete pågår med att ta fram ett förslag till ny modell, med målsättning att generera intäkter på samma nivå som nuvarande system. Revideringen kommer att behandlas av nämnden i ett separat ärende, där även de ekonomiska konsekvenserna kommer att beskrivas.

Ny avgift inom hunddagis vid daglig verksamhet enligt LSS

Avgifter för hunddagis vid daglig verksamhet enligt LSS regleras i HKF 7312. Nämnden föreslår ett tillägg av en ny avgift, vilken avser en ägare/familj som önskar lämna två hundar på deltid per månad.

Priset för två hundar på heltid är beräknat till 78 % av heltidspriset för en hund gånger två. Nämnden föreslår därför att priset för två hundar på deltid beräknas på samma sätt, d.v.s. till 78 % av priset för en hund på deltid gånger två. För 2026 innebär ett pris per månad på 4 777 kr inkl moms.

Priset föreslås årligen per den 1 februari att uppräknas med förändringen i prisbasbeloppet, på samma sätt som övriga avgifter för hunddagis.